

תוכן עניינים

1 חלק א': כללי
1 שער א': שיבוב או שיפוי - מהות והגדרות
1 פרק א': מבוא
1 1. ההגדרה
1 2. תחלוף מכוח הדין להבדיל מתחלוף הסכמי
1 3. זכות תחלוף או זכות עצמאית
2 4. הסדר תחלוף חלקי
3 5. תביעות רכוש
3 6. סיכום
5 פרק ב': על זכות החזרה וזכות השבה
7 פרק ג': אירועי שיבוב - מבט לדיון
9 שער ב': תכליתם התרופתית של דיני הנזיקין
9 פרק א': תכליתם של דיני הנזיקין
11 פרק ב': תכלית תרופתית - אבחנה בין דיני הנזיקין לדין הפלילי
13 שער ג': עיקרון השבת המצב לקדמותו
13 פרק א': מבוא
15 פרק ב': עיקרון "השבת המצב לקדמותו" ותקנת הציבור
 שער ד': גרם נזק באשם (סעיף 64 לפקודת הנזיקין) והקשר
17 הסיבתי
17 פרק א': כללי
19 פרק ב': תחולתו של סעיף 64 לפקודת הנזיקין
21 פרק ג': כללי הסיבתיות
 פרק ד': אשם - אחריות המזיק כלפי הניזוק, הבאה לידי ביטוי
23 במעשהו או מחדלו של אדם
23 1. כללי
 2. קשר סיבתי בין מעשהו של המזיק לקרות הנזק - "ורואים אדם כמי
 שגרם לנזק באשמו, אם היה האשם הסיבה או אחת הסיבות
23 לנזק"
25 פרק ה': דרכי איתור וקביעת הקשר הסיבתי
25 1. התנהגות התובע
25 2. הפעלת עיקרון ה"גולגולת הדקה"
25 3. פסיקה לפי הסתברות
 4. "סיבתיות עמומה" - הכל או לא כלום או גישת הערכה
26 הסתברותית?
27 5. הקשר הסיבתי וטענת ההתיישנות

29	פרק ו': הקשר הסיבתי - שתי רמות הבדיקה
29	1. קשר סיבתי-עובדתי
29	2. הקשר הסיבתי-המשפטי
31	פרק ז': המבחנים החלופיים לקביעת הסיבה המכרעת
31	1. מבחן הצפיות
31	2. מבחן הסיכון
32	3. מבחן השכל הישר
32	4. מבחן של אומדן שיפוטי
33	פרק ח': הגורמים המנתקים את הקשר הסיבתי
33	1. כללי
33	2. החריגים לאשם המופיעים בסעיף 64 לפקודה
33	3. כוח עליון - סעיף 64(1) לפקודה
33	4. גורם מתערב זר - סעיף 64(2) לפקודה
33	4.1 כללי
35	4.2 גורם זר מתערב - הסיבה המכרעת לנזק
35	4.3 גורם זר מתערב במקרה של התאבדות הניזוק
	שער ה': התנהגות התובע - אשם תורם וחובת הקטנת הנזק
37	פרק א': כללי
39	פרק ב': התנהגות הנתבע
39	1. כללי
39	2. חובת זהירות פיזית וחובת זהירות נורמטיבית
	פרק ג': התנהגות התובע - מהי התנהגות התורמת לקרות הנזק - סעיף 65 לפקודה
45	1. כללי
46	2. החלת סעיף 65 לפקודה על תביעות בגין הוצאת לשון הרע
47	3. החלת סעיף 65 לפקודה לעניין אחריות בגרימת נזקי גוף
51	פרק ד': התנהגות הנתבע - סעיף 66 לפקודה
53	פרק ה': אשם של פלוני - סעיף 67 לפקודה
55	פרק ו': אשם תורם - סעיפים 68-70 לפקודה
55	1. הדין
55	2. מהו "אשם תורם"?
56	3. אשם תורם אינו יוצר עילת תביעה כשלעצמו
56	4. המדד לאשם התורם
58	5. מבחנים לבדיקת אשם תורם
61	פרק ז': חובת הקטנת הנזק
61	1. כללי
64	2. נטל ההוכחה
67	פרק ח': ריחוק הנזק ועיקרון הגולגולת הדקה - סעיף 76 לפקודה

67	1. כללי
68	2. קשר סיבתי
	פרק ט': חלוקת האחריות בין מספר מזיקים - סעיף 11 לפקודת הנזיקין
69	1. הנטלים
75	פרק י': סוגי הנטלים והחזקות
75	1. הנטלים
76	2. אימתי נטל השכנוע על הנתבע?
76	3. "חובת הראיה"
76	4. מידת ההוכחה
79	פרק י"א: החזקות
79	1. החזקות כאמצעי הוכחה
79	2. "חזקה שבהנחה"
80	3. חזקה שב"עובדת יסוד"
80	4. "חזקה שבעובדה"
81	5. חזקה שבחוק
81	5.1 כללי
81	5.2 חזקה שבחוק - הניתנת לסתירה
82	6. חזקה שבחוק - "חזקה חלוטה"
	פרק י"ב: חובת הראיה ברשלנות לגבי דברים מסוכנים - סעיף 38 לפקודת הנזיקין
83	1. הדין
83	2. כללי
85	3. המשך חלוקתה של "הלכת פישמן" והצעת הקודקס האזרחי
	פרק י"ג: חובת הראיה ברשלנות לגבי אש - סעיף 39 לפקודת הנזיקין
89	1. הדין
89	2. כללי
	פרק י"ד: חובת הראיה ברשלנות לגבי חיה - סעיף 40 לפקודת הנזיקין
93	1. הדין
	פרק ט"ו: חובת הראיה ברשלנות כשהדבר מעיד על עצמו - סעיף 41 לפקודת הנזיקין
95	1. הדין
95	2. כללי
97	3. תנאי סעיף 41 לפקודת הנזיקין - ניתוח ומשמעות
97	3.1 כללי
97	3.2 התנאי הראשון
97	3.3 התנאי השני
98	3.4 התנאי השלישי
99	שער ו': יסודות עוללת הרשלנות

99	פרק א': מבוא.....
101	פרק ב': חובת הזהירות - תנאי ראשון
101	1. כללי
102	2. חובת זהירות מושגית
102	3. חובת זהירות קונקרטיית
105	פרק ג': הפרת חובת הזהירות - תנאי שני
105	1. כללי
105	2. היפר חובה חקוקה
106	3. דרישת הצפיות
107	פרק ד': קיומו של קשר סיבתי - תנאי שלישי
107	1. כללי
107	2. קשר סיבתי-עובדתי
108	3. קשר סיבתי-משפטי
108	3.1 כללי
108	3.2 מבחן הצפיות
108	3.3 מבחן הסיכון
108	3.4 מבחן השכל הישר
108	4. סיבתיות עמומה
110	5. עיקרון ה"גולגולת הדקה"
111	6. גורם זר מתערב
113	פרק ה': הוכחת הנזק - תנאי רביעי
113	1. כללי
113	2. היפר חובה חקוקה
114	3. דרישת הצפיות
115	שער ז': הנטלים בדיני הביטוח
	פרק א': על נטל ההוכחה בתביעות ביטוח ואבחנה בין סוגי הפוליסות.....
115	פרק ב': נטל ההוכחה רובץ על המבטחת בטענה על-פי סעיף 26 לחוק
119	פרק ג': המצאת הפוליסה ונטל ההוכחה
123	פרק ד': נטל ההוכחה מוטל על המבטח.....
125	פרק ה': פניה של חובת הגילוי ונטל ההוכחה
127	פרק ו': ביטול פוליסה בהתקיים שלושה תנאים קומולטיביים
129	פרק ז': נטל ההוכחה למשלוח וקבלת ההתראה על כתפי המבטחת.....
131	פרק ח': נטל ההוכחה למועד קרות האירוע הביטוחי
133	פרק ט': נטל ההוכחה רובץ על המבטח - סעיף 24(א) לחוק
135	פרק י': נטל ההוכחה של יסודות סעיף 25 לחוק רובץ על המבטחת.....
137	

139.....	פרק י"א: נטל ההוכחה בתביעות אש
	חלק ב': שיבוב ("סברוגציה" או "תחלוף") - שיפוי - משולש היחסים המזיק, הניזוק ואחרים ו"זכות החזרה" של צדדים שונים
141.....	שער א': כללי
141.....	פרק א': כללי
143.....	פרק ב': מבוא
145.....	שער ב': פקודת הנזיקין
	פרק א': פיצויים - אין נפרעים אלא פעם אחת בלבד - סעיפים 76-77 לפקודת הנזיקין
145.....	פרק ב': המושג פיזור הנזק
147.....	פרק ג': פיצויים וגמלאות מביטוח לאומי - סעיף 82 לפקודת הנזיקין
149.....	שער ג': החוק לתיקון דיני הנזיקין (הטבת נזקי גוף), התשכ"ד-
151.....	1964
151.....	פרק א': הדין
153.....	פרק ב': כללי
	פרק ג': תאגידיים הפועלים בספירה המסחרית עשויים להיות מטיבים הזכאים לתשלום בגין הטבת נזקי גוף, למעט חברות ביטוח הפועלות מכוח חוזה ביטוח עם הניזוק או המוטב
159.....	פרק ד': סבירות - הגדרה - הפעלת שיקול-הדעת בהטבת המבטח
161.....	שער ד': זכות השיבוב וחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975
171.....	פרק א': כללי
	פרק ב': פסיקת הפיצוי על-פי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים מול פקודת הנזיקין
175.....	פרק ג': עיקרון ייחוד העילה
177.....	פרק ד': זכות חזרה המושתתת על חבות חוזית
185.....	פרק ה': זכות החזרה על-פי סעיף 9 לחוק
189.....	שער ה': זכות החזרה של קרנית
191.....	פרק א': מבוא
193.....	פרק ב': מהות הזכות לחזרה של קרנית
195.....	פרק ג': זהות הפוגע - שקידה סבירה על איתורו
197.....	פרק ד': נטל הוכחה מוטל על התובע
199.....	פרק ה': הגבלת הזכאות לפיצויים
199.....	1. הדין

199.....	2. כללי
200.....	3. "גרם במתכוון" - סעיף 7(1) לחוק הפיצויים
201.....	4. סעיף 7(3) לחוק הפיצויים
202.....	5. סעיף 7(5) לחוק הפיצויים
203.....	6. היעדר ביטוח - סעיף 7(6) לחוק הפיצויים
203.....	7. נהג בהיתר - סעיף 7א לחוק הפיצויים
205.....	פרק ו': גמול והחזר הוצאות - סעיף 13א לחוק
207.....	שער ו': זכות החזרה של מבטח על-פי פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970
207.....	פרק א': כללי
209.....	פרק ב': דוגמאות ותקדימים
213.....	שער ז': גמלאות המדינה - זכות ההשבה של המדינה
213.....	פרק א': הדין
213.....	1. סעיף 60 לחוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), התש"ל-1970
213.....	2. סעיף 64 לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) (נוסח משולב), התשמ"ה-1985
215.....	פרק ב': זכותה של המדינה על-פי סעיף 60 לחוק הגמלאות והתיישנות
217.....	פרק ג': השוואת מעמדו של שוטר למעמדו של חייל
219.....	פרק ד': מה בין סעיף 60 לחוק הגמלאות לסעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי
221.....	שער ח': זכות השיבוב - חוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981
221.....	פרק א': בירור חבותו של המבטח - סעיף 23 לחוק חוזה ביטוח
227.....	פרק ב': מהות הביטוח - ביטוח תאונה, ביטוח מחלה וביטוח נכות - סעיף 53 לחוק
227.....	1. כללי
227.....	2. המועד הקובע לעניין התיישנות
228.....	3. סוג הפוליסה ומהותה
228.....	4. ביטוח מיוחד
229.....	5. על שימוש בברירת ביטול החוזה חל עקרון הסופיות, ומכאן, שנפגע אשר בחר לבטל חוזה והיה רשאי לעשות כן והודיע על כך לצד האחר, לא יוכל לחזור בו במטרה להחיות את החוזה
231.....	פרק ג': תחולת הוראות - סעיף 54 לחוק
233.....	פרק ד': מהות הביטוח - ביטוח נכסים - סעיף 55 לחוק
233.....	1. כללי
234.....	2. תשלום לצד שלישי
234.....	3. שיטת הכינון

234.....	4. האינטרס הביטוחי
236.....	5. היעדר בעלות על רכב אינו נימוק לדחיית תביעה
239.....	פרק ה': היקף החבות - סעיף 56 לחוק
239.....	1. כללי
240.....	2. סכום הביטוח
241.....	3. ההבחנה בין סוגי הפוליסות
241.....	4. אובדן מוחלט וירידת ערך
243.....	5. תוספות לרכב האם נכללות בגדר "כלי רכב מבוטח"
244.....	6. אין חובה על המבוטח להיטיב את הנזק על חשבונו
244.....	7. מחיר הרכישה איננו רלוונטי לעניין פיצוי המבוטח במקרה גניבה
245.....	פרק ו': הרחבת החבות - ביטוח נכס - סעיף 57 לחוק
247.....	פרק ז': ביטוח יתר - סעיף 58 לחוק
249.....	פרק ח': ביטוח כפל - סעיף 59 לחוק
249.....	1. כללי
252.....	2. סעיף 59(א) לחוק
252.....	3. סעיף 59(ב) לחוק
252.....	4. סעיף 59(ג) לחוק
253.....	5. סעיף 59(ד) לחוק
254.....	6. סעיף 59 לחוק למול סעיף 62 לחוק
257.....	7. כאשר נכס אחד מבוטח אצל יותר ממבטח אחד, בגין אותו סיכון, כל המבטחים נושאים בחבות משותפת לתשלום תגמולי הביטוח, מעין ריבוי חייבים - הערעור נדחה
258.....	8. "ביטוח כפל"
259.....	9. זכות התחלוף של המבטח כלפי הצד השלישי - הערעור נדחה
261.....	10. התקיימות תנאים לכפל ביטוח
262.....	11. בענייננו סיבת השריפה לא היתה ידועה, אך מומחה השריפות מר היינה בדק היטב את השאלה מי אחראי לנזק וקבע כי אין לדעת מה מקור הנזק. איילון מצידה לא סתרה את ממצאי המומחה ולא הציגה ראיה אחרת
265.....	פרק ט': ביטוח חסר - סעיף 60 לחוק
265.....	1. כללי
265.....	2. קביעת שעת כריתת הביטוח לבחינת שווי הנכס אינה בבחינת תנאי מקפח
266.....	3. הערכה סתמית של שמאי
266.....	4. אובדן מוחלט - אי-תחולת סעיף 60 לחוק
266.....	5. העמדת שוויו האמיתי של הנכס מול שוויה של הפוליסה
267.....	6. תגמולי ביטוח דירה ותכולתה - פריצה

7. טענה בדבר העלמת עובדות מהותיות - "ביטוח חסר" ("עיקרון המיצועי") - הערעור נדחה ברובו, הערעור שכנגד נדחה.....	268
פרק י': הקטנת הנזק - סעיף 61 לחוק.....	271
1. הדין.....	271
2. חובת הקטנת הנזק - עקרון היסוד.....	271
3. סעיף 61 לחוק - חובת הקטנת הנזק והפחתת תגמולי הביטוח.....	271
4. חובת הקטנת הנזק מעת קרות האירוע ואילך.....	272
5. מניעות המבטחת להעלות טענה שענייניה הקטנת הנזק.....	278
6. חברת הביטוח הפרה את חוזה הביטוח, שכן היא השתהה את התשלומים עבור הנזקים בנכס, מה שהוביל לסגירתו - "מנגנון הכינון" - הערעור נדחה.....	281
7. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של טענת אשם תורם.....	283
8. חובתו של הניזוק להקטין את נזקו - בפרישתו מהעבודה לא פעל המערער להקטנת נזקו, ועל כל נזקיו כתוצאה מכך - אין המזיק חייב לפצותו.....	284
פרק י"א: תחלוף - סעיף 62 לחוק.....	285
1. כללי.....	285
1.1 הדין.....	285
1.2 הגדרת "זכות התחלוף" ומהותה.....	285
1.3 תחולת זכות התחלוף על-פי החוק.....	286
1.4 יסודות זכות התחלוף.....	286
1.5 הטעמים המצדיקים קיומה של זכותה שיבוב.....	286
1.6 זכות השיבוב איננה זכות עצמאית.....	286
1.7 סיכום.....	287
2. זכות ההשתתפות - סעיף 59 לחוק - מול זכות התחלוף.....	290
3. התנאים לתביעת חברת הביטוח מכוח הסעיף.....	292
4. הסכם בין המבוטח והמזיק וזכות התחלוף.....	293
5. למבוטח אפשרות לתבוע בעצמו ולהעביר את הכספים לחברת הביטוח.....	294
6. סייגים ביסוד סעיף 62(ד) לחוק - האם רשימה סגורה.....	295
7. שלושה תנאים מצטברים, מעמידים את זכות התחלוף המאפשרת למבטח לבוא בנעלי מבוטחו - הערעור נדחה.....	298
8. הפיצויים בהם חוייבו המערערים שולמו לחברת האוטובוסים ולא לחברת הביטוח - הערעור התקבל בחלקו.....	300
9. מי ששילם פיצוי לנפגע על-סמך תעודת ביטוח שהוצאה לכלי שאינו "רכב מנועי", יוכל לנהל תביעת שיפוי בעילה חוזית של המבוטח - הערעור התקבל.....	301

10. הגרסה המועדפת מבססת אחריות בלעדית בנזיקין של הנתבעים לקרות התאונה.....	302
11. בהיעדר העברת זכות התביעה הנזיקית של המבוטח למבטח, עשוי המבוטח לקבל הן את תגמולי הביטוח מהמבטח, והן פיצויים בגין הנזק מהמזיק.....	304
12. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה. על-פי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח, זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	306
13. תביעת שיבוב עקב רשלנות מטעם הנתבעת - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה.....	307
14. זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעת בשל נזקי רכוש שנגרמו לה עקב הצפת מים.....	308
15. האם זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה, אף במקרה שמבוטח התובעת חתם על כתב ויתור כלפי מבוטח הנתבעת.....	309
16. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה. על-פי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח, זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	310
17. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מתאונת דרכים.....	316
18. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מתאונת דרכים במקרה שבו נחתם הסכם בו נקבע שהתובעת מוותרת על זכות התביעה כנגד הנתבעת ו/או עובדיה.....	317
19. זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה, אף במקרה שהמבוטחת חתמה על הסכם ויתור עם הנתבע.....	317
20. האם ישנה חבות של המבטחת במסגרת הפוליסה במקרה של התערבות גורם זר.....	318
21. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של הודעה לצד ג'.....	319
22. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים במקרה של מחיקת התביעה העיקרית.....	319
23. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים במקרה בו מתפשר המבוטח עם המזיק.....	320
24. זכאותו של מבוטח לתשלום פרמיות חסכון בפוליסה לאבדן כושר עבודה.....	320

25. תביעת שיבוב - זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	321
26. תביעות תחלוף (סוברוגציה) של חברות ביטוח כנגד רשויות וגופים, שלטענת חברות הביטוח, התרשלותם גרמה לנזקי ההצפות.....	322
27. קופת החולים ביקשה להיפרע ממזיק בגין השירותים הרפואיים שסיפקה לניזוק, בטרם נכנס לתוקף סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי - הערעור נדחה.....	323
28. מבטח הנכנס בנעלי המבוטח מכוח תחלוף, אינו הופך לצד שלישי כלפי המוביל הימי לעניין התיישנות - הערעור התקבל.....	325
29. תביעת שיבוב בגין נזקי רכב - רכוש בתאונת דרכים - התביעה נדחתה.....	326
30. תביעת שיבוב - האם זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק גם במקרה של תניית הפטר.....	327
31. תביעת שיבוב - זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	327
32. תביעת שיבוב - האם המבטחת מושתקת מלהעלות טענת היעדר כיסוי ביטוחי לאחר תשלום תגמולי הביטוח למבוטח.....	329
33. חובת תום-הלב.....	330
34. תביעת תחלוף - שלושת התנאים לקיומה.....	340
פרק י"ב: ביטוח חובות - סעיף 63 לחוק.....	333
פרק י"ג: סייגים להתניה - סעיף 64 לחוק.....	335
פרק י"ד: מהות הביטוח - ביטוח אחריות - סעיף 65 לחוק.....	337
1. כללי.....	337
2. חלוקת ההגדרות לשני סוגים.....	337
3. מירוף ההתיישנות.....	338
פרק ט"ו: היקף החבות של המבטח - סעיף 66 לחוק.....	341
פרק ט"ז: תחולת הוראות - סעיף 67 לחוק.....	345
1. כללי.....	345
2. ביטוח כפל שהוא גם ביטוח אחריות.....	345
3. חלוקת הנטל של השתתפות בתשלום כפל ביטוח על-ידי שני מבטחים של נזק בביטוח אחריות, כחלוקת הנטל בכפל ביטוח נכסים - הערעור נדחה.....	346
פרק י"ז: מעמד הצד השלישי - בביטוח אחריות - סעיף 68 לחוק.....	349
1. הדין.....	349
2. מעמד הצד השלישי - כללי.....	349
3. הטעמים בבסיס סעיף 68 לחוק.....	351
4. משולש היחסים והאינטרסים.....	351
5. זכות הצד השלישי - מהותית או דיونית.....	352

6. התנגדות המבוטח לפשרה	355
7. אין צורך בצירוף המזיק	356
8. אי-הודעה על הפשרה	356
9. זכותו לפיצויים של נפגע בתאונת דרכים, אשר נהג ברכב בעת שנפגע, היא זכות לפי חוק הפלת"ד ממש, ואין מדובר בזכות חוזית	
גרידא הנובעת מחוזה הביטוח - הערעורים נדחו	361
10. החוק מקנה לצד שלישי זכות תביעה ישירה נגד מבטח האחריות, ויוצר איפוא יריבות ישירה בין הצד השלישי לבין המבטח - העיקולים, גברו על המחאת הזכות המאוחרת - הערעור נדחה	363
11. חברת ביטוח אינה רשאית לדחות דרישה מצד שלישי, רק בשל כך שהמבוטח לא מסר לה הודעה, או שאינו משתף עמה פעולה - הבקשה נדחתה	365
12. תביעת שיבוב, על רקע היעדר כיסוי ביטוחי, בשל הונאה, מכוח סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח - התביעה התקבלה בחלקה	366
פרק י"ח: פשיטת רגל או פירוק של המבוטח - סעיף 69 לחוק	369
1. הדין	369
2. כללי	369
3. "טענה" חיצונית ו"טענה" פנימית	370
4. דמי הביטוח ביחסים בין המבטחת והמבוטח	372
5. תביעה נגד חברת הביטוח ללא צירוף החברה שבפירוק	372
6. חברת הביטוח אינה יכולה לטעון לקיזוז חובות המבוטח כנגד תגמולי הביטוח הזכאי להם צד שלישי	374
פרק י"ט: סייגים לתחולה - סעיף 72 לחוק	377
1. הדין	377
2. כללי	377
3. התיישנות	379
4. לא ניתן לשלול מהמבטח בביטוח ימי את זכות השיבוב הביטוחי שהוענקה לו במפורש בחוק חוזה הביטוח, גם אם מדובר במבטח זר נעדר רישיון ביטוח ישראלי או רישיון ביטוח חוץ	381
5. תחולת הדין האנגלי או הוראות חוק הביטוח	381
פרק כ': שמירת דינים - סעיף 73 לחוק	383
שער ט': חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994	385
פרק א': כללי	385
פרק ב': עניינים שונים	387
1. הטבת הנזק מכוח סעיף 22 לחוק	387
2. עילת המיטיב כלפי המזיק על-פי סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי אינה ייחודית, ולכן בצד עילה זו, פתוחות בפני המיטיב גם עילות אחרות כלפי המזיק מכח הדין הכללי	387

3.	מהותן של תביעות קופות החולים כמיטיבות נזק והיסודות המחייבים הוכחה	387
4.	עילת המיטיבות על-פי סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי	391
	שער י': זכות החזרה של המוסד לביטוח לאומי	393
	פרק א': הדין	393
1.	פיצויים וגמלאות מביטוח לאומי - סעיף 82 לפקודת הנזיקין	393
2.	חוק הביטוח הלאומי, התשי"ד-1953 - סעיפים 328 עד 331 לחוק	393
	פרק ב': מבוא	397
1.	כללי	397
2.	סעיף 82 לחוק הביטוח הלאומי	398
3.	סעיף 330 לחוק הביטוח הלאומי	399
4.	שינוי הילכת אלגריסי - כן או לא - השארת ההלכה על כנה	401
5.	ניכוי רעיוני	402
6.	תביעת שיבוב של המוסד לביטוח הלאומי - אין לחייבו בתוצאה של הליך בו לא היה צד	405
7.	ניכוי חלקי - נפגע שסבל מנכויות שקדמו לתאונה	405
7.1	חישוב הניכוי מקום שביטח-המשפט קבע את שיעור הנכות בגין מעשה העוולה - הלכת עמר	405
7.2	קביעת שיעור הניכוי כאשר בית-המשפט לא קבע את שיעור הנכות כתוצאה מן התאונה	406
7.3	המסלול הדיוני בדרך לקביעת שיעור הניכוי	408
8.	הלכת הניכוי מניכוי	410
8.1	כללי	410
8.2	האם חלה הלכת ה"ניכוי מהניכוי" ביחס לקיצבת הזיקנה של המנוח	411
9.	תביעה נגד מעביד	411
9.1	כללי	411
9.2	זכות השיבוב של המעביד לגבי הזכות לגימלה ולא קבלתה בפועל	412
9.3	היעדר זכות שיבוב נגד המעביד	412
	פרק ג': תביעות נגד צד שלישי - זכות לתביעה - סעיף 328 לחוק	415
1.	הדין	415
2.	כללי	417
3.	סעיף 328(ג) לחוק הביטוח הלאומי	421
4.	זכות השיבוב של המוסד לביטוח לאומי מכוח הסכם או הוראה סטטוטורית - הערעור נדחה	424
5.	הלכת אבו-סרייה	428

6. שיעור תגמולי המוסד לביטוח לאומי שיש לנכות מסכום הפיצוי הכולל שנפסק לחובת המזיק בנסיבות של קיצור תוחלת חיים - שינוי ההלכה - ניתוח ומסקנות	429
7. חישוב תוחלת סכום הגמלאות שבו עשוי המזיק לשאת, במועד שבו מתגבשת הפשרה עם הניזוק (המוסד לביטוח לאומי)	432
8. שיפוי המוסד לביטוח לאומי בגין קצבאות ששילם - הערעור התקבל בחלקו	434
9. מחלוקת שנגעה לשיעור גמלאות הביטוח הלאומי הצריכות בניכוי מסכום הפיצויים - הערעור התקבל בחלקו	436
10. זכות המוסד לביטוח לאומי לדרוש שיפוי בגין הלוואות עומדות לרכישת רכב מחברות הביטוח - הערעור נדחה	438
11. הנפקות הקנויה לקיצור תוחלת חייו של נפגע, המקבל תגמולים מן המוסד לביטוח לאומי, על היקף השיפוי שזכאי לו המוסד לביטוח לאומי מכוח הסכם עם חברות הביטוח הנושאות באחריות לפצות את הנפגע בגין נזקיו בתאונה - העתירה התקבלה	446
12. יישום, באופן סימטרי, של ההלכה שנקבעה ב- ע"א 7453/12 אלחבאנין נ' איברהים	448
13. מערכת היחסים שבין תביעת ניזוק - מבטחת לבין תביעת שיבוב של המוסד לביטוח לאומי - מבטחת	448
14. היוון תגמולי המל"ל לעתיד - לפי תקנות המל"ל או פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה	452
15. בקשת המוסד לביטוח לאומי להצטרף כתובע נוסף בתביעה	452
16. אימוץ אחוז הנכות שנקבע בוועדה בביטוח הלאומי	454
17. תביעה להחזר כספים מהמוסד לביטוח לאומי	455
18. סוגיית חישוב וחילוף נכויות של נפגע בתאונת דרכים במסגרת תביעת שיבוב של המוסד לביטוח לאומי	456
פרק ד': זקיפת פיצויים לחשבון הגמלה - סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי	459
1. הדין	459
2. כללי	459
2.1 מנגנון הפיצוי על-פי סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי	459
2.2 "הלכת אלמוהר"	459
2.3 "הלכת המגן"	460
3. דוגמאות ותקדימים	465
3.1 האם בדין המוסד הפעיל את זכות הזקיפה העומדת לו מכוח הוראת סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי והחל אותה על התובע?	465

3.2 האם רשאי היה המוסד לביטוח לאומי להפעיל כנגד התובעת את סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי, ולשלם לה ממועד זה קצבה חודשית בשיעור מופחת?	466
3.3 האם טענת קיצור תוחלת חיים שעמדה למזיק ביחס לניזוק עומדת לו גם בתביעה של המוסד לביטוח לאומי כאשר זה בא בנעליו, והאם יש לקזז סכומי פיצויים ששולמו לניזוק ישירות על-ידי המזיק מהסכום המשתלם למוסד לביטוח לאומי מידיו?	467
3.4 מהי שאלת אחריותו של המזיק כלפי הניזוק?	468
3.5 מהו שיעור ההכרה בנזקי הגוף של המשיב כתוצאה מתאונת עבודה שאירעה לו?	469
3.6 האם לתובע החובה, בנסיבות, לעשות שימוש בזכותו על-פי סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי, ולזקוף את הגמלאות המשולמות לנפגעת, על-חשבון הפיצויים ששולמו לה על-ידי המשיבה?	470
3.7 האם כאשר שולמו לניזוק חלק מהגמלאות על-פי סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי, לא נחסמת דרכו של המוסד לביטוח לאומי לקזז את היתרה מהניזוק על-פי סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי, שאם-לא-כן ייהנה הניזוק, ולו חלקית, בפיצוי כפול?	471
3.8 האם יש מקום לניכוי רעיוני של גמלאות מוסד לביטוח לאומי שעשויות היו להשתלם לתובע במסגרת ענף נכות כללית, או האם יש מקום להקפיא סכומים עד אשר ימצא התובע זכויותיו במוסד לביטוח לאומי?	472
3.9 האם התובע זכאי לשיפוי בגין כלל סוגי הגמלאות ששולמו ותשלומנה לנפגע או רק בגין חלקן והאם כחלק מחישוב השיפוי יש להתחשב בקיצור תוחלת חייו של הניזוק?	473
3.10 מהם השינויים שנעשו בהיקף הזכאות של הנפגע לאחר המועד שבו הסתיים הדיון בתביעת הנפגע מול הנתבעים מבחינת קצבת הניידות ומבחינת קצבת השירותים המיוחדים?	474
3.11 מהי חובת המוסד לביטוח לאומי להפעיל, בנסיבות מסויימות, את הוראת סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי ולזקוף על חשבון הגמלה המגיעה לנפגע סכום השווה ללא יותר מ- 75% מהסכום שקיבל הנפגע מהמבטחת כפיצויים בגין המקרה המהווה עילה לזכאות הנפגע לגמלה?	475
3.12 מהי חובת המוסד לביטוח לאומי ליישם, בנסיבות מסויימות, את הוראת סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי ולהפעיל את זכות הזקיפה העומדת לו, בהתחשב בהוראות ההסכם?	476
3.13 האם על התובע להשיב כספים למוסד לביטוח לאומי מאחר וקיבל כספים בגין קצבה שלא כדין?	477
3.14 האם זכאית התובעת לתשלום גמלאות נכות כללית מהנתבע, ולאילו תקופה?	478

פרק ה': חלוקת פיצויים מצד שלישי - סעיף 330 לחוק הביטוח הלאומי
481.....

1. הדין 481
 2. כללי 481
 3. דרך בירור התביעה 482
 4. חשיבות מסירת הודעה למוסד לביטוח לאומי על הגשת תביעה בדואר רשום 483
 5. פשרה שאליה מגיע המוסד לביטוח לאומי עם המזיק 485
 6. אי-ידיעת המוסד לביטוח לאומי אודות התביעה 486
 7. דוגמאות ותקדימים 488
 7.1 המערערת ביקשה להגיש בערעור מכתבים שנשלחו על-ידי בא-כוחה, בדואר רשום, למוסד לביטוח לאומי לצורך הוכחת זכאותה של המערערת ל- 25% מסכום הפיצויים - הערעור התקבל בחלקו 488
 7.2 המערער עשה הסכם פשרה עם המזיק מחוץ לכותלי בית-המשפט - הערעור התקבל 491

פרק ו': תביעות נגד צד שלישי - אין המעביד חב לצד שלישי - סעיף 331 לחוק הביטוח הלאומי
493.....

פרק ז': "קיצור תוחלת החיים" ותקנות ההיוון
497.....

1. "קיצור תוחלת החיים" ותקנות ההיוון (הלכת אבו סרייה) 497
 2. הלכת אלחבאנין שביטלה את הלכת אבו-סרייה 497
 3. היוון תגמולי המל"ל לעתיד - לפי תקנות המל"ל או פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה 500

פרק ח': מערכת היחסים המשולשת בין הזכאי לגמלה (המבוטח), המוסד לביטוח לאומי והצד השלישי - סמכות עניינית
501.....

פרק ט': חילוץ נכויות בתביעת שיבוב
503.....

פרק י': חובת המוסד לביטוח לאומי בצירוף חוות-דעת בתביעת שיבוב
507.....

פרק י"א: גמלאות מיוחדות על-פי חוק הביטוח הלאומי וניכויין
509.....

1. מבוא 509
 2. גמלאות לנפגעי תאונות עבודה - ביטוח נפגעי תאונות - סעיפים 150 עד 157 לחוק 509
 2.1 הגדרות - סעיף 150 לחוק 509
 2.2 הזכות ותחומיה - סעיף 151 לחוק 512
 2.3 דמי תאונה - סעיף 152 לחוק 516
 2.4 סייג - סעיף 153 לחוק 516
 2.5 שיעור דמי תאונה - סעיף 154 לחוק 517
 2.6 כפל גמלאות - סעיף 155 לחוק 518
 2.7 פרקי זמן שאין משלמים בעדם - סעיף 156 לחוק 519

2.8	מועד להגשת תביעה - סעיף 157 לחוק.....	520
2.9	אבות נזק מיוחדים המכוסים על-פי תקנות בהביטוח הלאומי	
	השונוות.....	523
3.	ביטוח נכות - סעיפים 195 עד 222 לחוק.....	523
3.1	הגדרות - סעיף 195 לחוק.....	523
3.2	תנאי הזכאות - הזכאות לגמלת נכות - סעיף 196 לחוק.....	527
3.3	תנאי זכאות - הוראות מיוחדות לעניין עקרת בית - סעיף	
	198 לחוק.....	528
3.4	גמלאות - סוגי גמלאות נכות - סעיף 199 לחוק.....	529
3.5	גמלאות - קצבה מלאה ושיעורה - סעיף 200 לחוק.....	530
3.6	גמלאות - קצבה חודשית נוספת - סעיף 200א לחוק.....	535
3.7	גמלאות קצבה חלקית - סעיף 201 לחוק.....	536
3.8	גמלאות - ניכוי הכנסות מקצבה - סעיף 202 לחוק.....	537
3.9	גמלאות - שיקום מקצועי - תנאים - סעיף 203 לחוק.....	538
3.10	גמלאות שיקום מקצועי - כללי - סעיף 204 לחוק.....	539
3.11	גמלאות - שיקום מקצועי למי שהגיע לגיל זקנה - סעיף	
	205 לחוק.....	539
3.12	גמלאות - שירותים מיוחדים - סעיף 206 לחוק.....	540
3.13	גמלאות - גמלה מיוחדת למי שסובל ממוגבלות קשה - סעיף	
	206א לחוק.....	541
3.14	קביעת נכות ואי-כושר - תחילת בירור - סעיף 207 לחוק.....	542
3.15	קביעת נכות ואי-כושר - אחוזי נכות רפואית - סעיף	
	208 לחוק.....	542
3.16	קביעת נכות רפואית ואי-כושר - דרגת אי-כושר להשתכר -	
	סעיף 209 לחוק.....	543
3.17	קביעת נכות ואי-כושר - דרגה זמנית של אי-כושר להשתכר -	
	סעיף 210 לחוק.....	545
3.18	ילד נכה - הגדרת ילד נכה - סעיף 221 לחוק.....	546
3.19	הגדרת ילד נכה - גמלאות בשל ילד נכה - סעיף 222 לחוק..	546
3.20	מועד תשלום גמלאות בשל ילד נכה - סעיף 222א לחוק.....	547
3.21	גמלה מוגדלת למשפחות ילדים נכים - סעיף 222ב לחוק.....	547
3.22	קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה - סעיף 222ג לחוק.....	547
	חלק ג': תביעות שיבוב, החזרה והשבה בעניינים שונים -	
	דוגמאות ותקדימים.....	551
	שער א': תביעות בשל נזק רכוש - חוק חוזה הביטוח,	
	התשמ"א-1981.....	551
	פרק א': מבוא.....	551
	פרק ב': רשימת המקרים.....	553

פרק ג': ביטוח רכוש - מהות	555
פרק ד': תחולה חוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981	557
פרק ה': סוגי ביטוח שאין החוק חל או חל חלקית	559
פרק ו': תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח זירות ותכולתן), התשמ"ו-1986	561
שער ב': נזקי שריפה והצפות	563
פרק א': מבוא	563
פרק ב': דוגמאות ותקדימים	565
1. עילת התביעה בגין רכיב המע"מ כבר התגבשה, כאשר שולמו תגמולי הביטוח למבקשים ללא רכיב המע"מ בסמוך לאחר השריפה	565
2. האחריות לנזקי השריפה הן על יסוד הוראת סעיף 39 לפקודת הנויקין והן לנוכח התקיימות רכיביה של עוולת הרשלנות	566
3. על בעל דין לגלות את מלוא המסמכים המצויים בידו בשלב גילוי המסמכים, ולאפשר עין בהם, בין אם מדובר במסמכים "מועילים" ובין אם מדובר במסמכים "מזיקים"	567
4. לא הוכחה התרשלות קונקרטית של הנתבעת, במנותק משאלת חובתה הכללית לבצע בדיקות יזומות במטרה לאתר סילוף נתיכים	569
5. מומחה אשר ימונה מטעם בית-המשפט יכריע במחלוקת שבין הצדדים ובהתאם לכך יוכרע התיק	570
6. מעיון בתיק המשטרה שצורף, עלה כי החשד למקור השריפה היתה הצתה	571
7. הנתבע לא הביא אסמכתא לכך שהנזק לא היה באשמתו	572
8. על התובעת רובץ הנטל להוכיח כי מקור השריפה הוא במקום שבו טען המומחה מטעמה וכי זה נגרם עקב טיפול לקוי במוסך הנתבעים	573
9. אובדן תוצאתי עקב הצתה ונזק בזדון, אינו מכוסה על-ידי הנתבעת. פניה ישירה לפוליסת הנתבעת בלבד, המרוקנת מתוכן את עצם קיומו של מסמך אישור הביטוח, אינה אפשרית	574
10. לא סביר ולא ראוי מבחינה נורמטיבית, לדרוש מתופס מקרקעין לדאוג לקיומם של אמצעים מיוחדים למניעת מעבר אש בחלקתו	576
11. התובעת הוכיחה את פוליסת הביטוח, את חבותה לשלם למבוטח את תגמולי הביטוח, את התשלומים למבוטח ולשמאי	578
12. האחריות לאירוע רובצת לפתחו של הנתבע בשל התקנה לקויה של הדוד ובשל פגמים בו	580
13. נטל הראיה שלא היתה לגבי מקורה של האש או התפשטותה התרשלות, נופל לפתחם של הנתבעים	583
14. נתבעים 1 ו- 2 לא הצליחו לפרוק מעצמם את האחריות לנזקי השריפה	583

15. במאזן ההסתברות הנדרש לצורך הכרעה זו ניתן לומר שהנתבעת פעלה כיבואן סביר.....	585
16. תביעת תחלוף לפי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח.....	587
17. מקור האש היה בערימת הפסולת של המשיבה.....	589
18. דליקה במוסך ונזקים כבדים.....	590
19. שריפה למזגן שגרם לנזקים בדירה.....	591
20. משנקבע כי מקור האש ברכב הנתבעת וכי האש עברה מרכב הנתבעת והציתה את רכב התובעת, עבר נטל הראייה לנתבעת להוכיח שלא התרשלה בקשר למקור האש או התפשטותה.....	592
21. צמצום זכות התחלוף לפי סעיף 62 לחוק חוזה הביטוח, כך שתחול רק כלפי צד שלישי החייב בנזיקין, יפטור מגוון צדדים שלישיים, מלבד המדינה, מחבותם כלפי המבוטח.....	593
22. בנסיבות מתאימות תשלם חברת ביטוח למבוטח על-פי הפוליסה ואחר כך תשיג על הקביעה כי לא מדובר ב"נזק מלחמה. ככל שתצלח המשוכה ויקבע כי מדובר ב"נזק מלחמה" תוכל חברת הביטוח להיכנס בנעליו של המבוטח.....	595
23. נזקי שריפה לדירה ותכולה.....	597
24. ארבע תביעות תחלוף בקשר לנזק בדירה.....	608
25. שריפה ברכב.....	625
26. מקור השריפה.....	627
שער ג': נזקי רכב.....	629
פרק א': כללי.....	629
פרק ב': דוגמאות ותקדימים.....	631
1. האם זכאי מבוטח בתביעת שיבוב לתשלומי נזקי רכוש כאשר חלה על תביעתו התיישנות.....	631
2. תביעת שיבוב, על רקע היעדר כיסוי ביטוחי, בשל הונאה, מכוח סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח - התביעה התקבלה בחלקה.....	631
3. מעיון בתיק המשטרה שצורף, עלה כי החשד למקור השריפה היתה הצתה.....	633
4. על התובעת רובץ הנטל להוכיח כי מקור השריפה הוא במקום שבו טען המומחה מטעמה וכי זה נגרם עקב טיפול לקוי במוסך הנתבעים.....	634
5. משנקבע כי מקור האש ברכב הנתבעת וכי האש עברה מרכב הנתבעת והציתה את רכב התובעת, עבר נטל הראייה לנתבעת להוכיח שלא התרשלה בקשר למקור האש או התפשטותה.....	635
6. זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעת בשל נזקי רכוש שנגרמו לה עקב הצפת מים.....	636
שער ד': נזקי תאונות עבודה.....	637
פרק א': מבוא.....	637

639	פרק ב': אחריות המעביד.....
641	פרק ג': אחריות המעביד ואשמו של העובד.....
643	פרק ד': תכליתן של תקנות הבטיחות בעבודה.....
645	פרק ה': דוגמאות ותקדימים.....
645	1. תביעת שיבוב לאחר תאונה, בה קרס עגורן - התביעה התקבלה.....
645	2. משאית משא עם מנוף, לאיסוף גזם, השייכת לנתבעת, התנגשה בכבל חשמל של התובעת וגרמה לנזקים - התביעה התקבלה בחלקה.....
647	3. נפילה מגובה - תביעת שיבוב.....
649	4. נפילה מפגום - תביעת שיבוב.....
650	5. נפילה מגג על רצפת אזבסט - תביעת שיבוב - היעדר הדרכה מתאימה.....
652	6. נפילה דרך גג אזבסט.....
654	7. התאונה אירעה כאשר הרשת מפורקת מהמכונה - התחשבות ברצונו של עובד לרצות את מעבידו.....
656	8. תביעת שיבוב בה נקבע שהנפגע, אחראי בין היתר, לתאונה שנגרמה לו.....
659	חלק ד': שמאות ושמאים בתביעות שיבוב.....
659	שער א': עקרונות השמאות.....
659	פרק א': מבוא.....
661	פרק ב': סוגי שמאיות.....
661	1. כללי.....
661	2. שמאות רכוש.....
662	3. שמאות חקלאית.....
662	4. שמאות ציוד מכני הנדסי (צמ"ה).....
662	5. שמאות ימית.....
662	6. שמאות רכב.....
663	7. שמאות מקרקעין.....
665	פרק ג': שמאות מקרקעין.....
665	1. שמאי מקרקעין.....
665	2. שמאות מקרקעין - מושגי יסוד.....
665	2.1 שווי שוק.....
668	2.2 מחיר.....
669	פרק ד': קביעת שווי למטרות שונות.....
671	פרק ה': נתונים ראשוניים המשפיעים על שווי המקרקעין.....
671	1. מבוא.....
671	2. רשימת האיפיונים - נתונים.....

671.....	2.1 איפיון סטטוטורי
671.....	2.2 איפיון פיזי
673.....	פרק ו': שיטות ההערכה השונות של שוים של מקרקעין
673.....	1. כללי
673.....	2. השיטה השיורית
673.....	3. שיטת החילוץ
673.....	4. השיטה ההשוואתית
674.....	5. גישת העלות - THE COST APPROACH
674.....	6. גישת ההכנסה או גישת היוון ההכנסות
675.....	7. היוון דמי השכירות כמודל הערכת שווי מקרקעין
677.....	פרק ז': הערכת מוניטין
677.....	1. הגדרת מוניטין
678.....	2. קנייניות המוניטין
679.....	3. על הגישות נגד ראיית המוניטין כזכות קניינית
681.....	4. דרכי הוכחת קיומו של מוניטין
681.....	5. מרכיבים שונים המשמשים בהוכחת קיומו של מוניטין
681.....	5.1 שימוש ממושך או אופי השימוש מהם האלמנט החשוב?
683.....	5.2 ייחודיות
687.....	5.3 מכירה בהיקפים
687.....	5.4 הוקרה והכרה
687.....	5.5 תדמית חיובית
688.....	6. סוגי מוניטין
692.....	7. חישובו של המוניטין
692.....	7.1 כללי
694.....	7.2 שיטת חישוב הפסד מוניטין על בסיס רווח עודף - "שיטת הרווחיות"
695.....	7.3 שיטת חישוב הבוחנת את ערכו של העסק כעסק חי
695.....	7.4 יישום שתי השיטות של "רווחיות" ושיטת ה"עסק החי"
699.....	7.5 ביקורת על השיטות הקיימות לחישוב המוניטין
701.....	7.6 השיטה השיורית
704.....	8. דילול של מוניטין
705.....	שער ב': שמאות רכב ורכוש - עקרונות
705.....	פרק א': הדין
705.....	1. תקנות התעבורה, התשכ"א-1961
709.....	2. צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (שמאי רכב), התש"ס-1980
713.....	3. תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986

4. תקנות הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות) (ניהול יומן ורישום בו, דיווח על גניבת חלק והגבלת השימוש בחלקי רכב), התשס"ז-2007.....	716
5. חוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), התשנ"ח-1998.....	718
פרק ב': שמאות רכב - עקרונות השומה	727
1. מבוא.....	727
2. "ירידת ערך אובייקטיבית".....	727
2.1 כללי.....	727
2.2 הנחיות מקצועיות לשומת נזק וחוות-דעת שמאי (מתוך הנחיות משרד התחבורה).....	727
2.3 תאימות והתאמת חלקי חילוף לרכב בעת עריכת שומה על-פי הנחיות משרד התחבורה.....	731
2.4 הנחיה מקצועית של משרד התחבורה בדבר "חוות-דעת נגדית".....	732
3. אבחנה בין ירידת ערך "טכנית" לירידת ערך "מסחרית".....	732
4. "שמאות רכב" - "שמאי רכב" - "מתמחה בשמאות רכב".....	734
4.1 השמאי והמתמחה.....	734
4.2 קריטריונים לאימון מתמחים וכלל התמחות (מתוך קובץ ההנחיות המקצועיות לשמאי רכב של משרד התחבורה).....	734
4.3 הנחיית משרד התחבורה לגבי "כללי התנהגות ואתיקה מקצועית".....	736
5. "נזק גולמי" ו"אובדן גמור" (total loss) - היחס בין המושגים.....	737
5.1 כללי.....	737
5.2 חישוב נזק גולמי לרכב (על-פי הנחיות מקצועיות של משרד התחבורה).....	738
5.3 הלכה פסוקה.....	739
6. "אובדן גמור" ("total loss").....	740
6.1 כללי.....	740
6.2 ההנחיה המקצועית של משרד התחבורה לגבי רכב ב"אובדן גמור".....	741
6.3 ההלכה הפסוקה.....	742
7. "אובדן גמור להלכה".....	743
8. "שווי רכב".....	743
9. "רכב שיצא מכלל שימוש".....	745
10. "שימוש ברכב שניזוק" (בדיקת בטיחות על-פי תקנה 309 לתקנות התעבורה) - "נזק בטיחותי" - "שלדה".....	745
10.1 כללי.....	745

10.2 הנחיית משרד התחבורה בדבר "איסור תיקון שלדת מרכב במצעות חיבור משני חלקים.....	747
10.3 הנחיית משרד התחבורה בדבר "דיווח על תיקון נזק בטיחוי של רכב".....	748
11. "חובת נאמנות".....	749
12. "איסור ביצוע שומת נזיקין במוסך לא מורשה".....	749
13. "איסור שימוש בחלק משומש".....	749
14. "חלק".....	750
פרק ג': משרד האוצר, אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון - הנחיות בנושא שמאות ביטוח רכב - רכוש וצד ג'.....	751
1. בג"צ 7721/96 איגוד שמאי ביטוח נ' המפקח על הביטוח.....	751
2. הממשק בין דיני הגבלים עסקיים והפיקוח על ביטוח.....	753
2.1 כללי.....	753
2.2 הסדר המוסכים כהסדר כובל.....	754
פרק ד': שמאי בתביעות אש - פסילת מומחה מטעם בית-המשפט.....	757
פרק ה': צירוף חוות-דעת.....	761
פרק ו': עיון בחוות-דעת כחלק מחקירת חברת הביטוח את המקרה.....	767